

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

září 2020

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, zdravá výživa, práva zvířat, aktivismus, zdravý životní styl, odborná literatura, přírodní beletrie a poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

Stanislav Kutáček z organizace Frank Bold před časem zčásti recesisticky, zčásti zcela vážně nominoval na environmentální cenu Josefa Vavrouška jeden konkrétní živočišný druh - lýkožrouta smrkového. Tento nenápadný brouček má totiž velký potenciál změnit něco, o co se celá řada odborníků usilovně snaží již několik desítek let. Části konzervativní lesnické veřejnosti otevřít oči a přimět ji ke změně kurzu nejen v uvažování, ale zejména ve způsobech hospodaření vedoucích k proměně našich chřadnoucích lesů směrem k odolnějším formám. Můžeme cítit určité zahanbení, že to, co nedokázal vysvětlit člověk člověku, musí komunikovat vyslanec přírody - v tomto případě hmyz. Na druhou stranu bychom mu měli být vděční. I když zprvu může jeho „řádění“ vypadat apokalypticky. Podobnou analogii můžeme spatřovat u COVIDového poplachu, ať už je působení tohoto agens jakkoli závažné nebo nevědomě mediálně a politicky přifukováno. I když osobně považuji mnohá restriktivní opatření za nekonceptní i neadekvátní, mé druhé já je s povděkem kvituje, protože se shoduje s mým ekospotřebitelským pohledem na svět kolem nás. I na stránkách našeho časopisu jsme dříve nabádali např. k měkčím formám turistiky. Strach z neviditelného viru lusknutím prstu naplnil poloprázdné české kempy i pohoří a na zisku ubral mnohým přímořským hotelovým resortům. Dosáhl dokonce i do našeho města a zbaví nás ohňostroje a stánkového prodeje při svatovávčenské pouti. Je mi jasné, že pro mnoho Strakonických to bude znamenat citelnou ztrátu. Osobně si však myslím, že páteční večer a sobotní dopoledne lze strávit smysluplněji a méně konzumně. Bez náznaku škodolibosti tak vítám, že některé věci se dávají do pohybu i přesto, že v tom samém racionální argumenty doposud neuspěly. Třeba skutečně potřebujeme pomoc zvenčí. Přejeme úspěšný začátek školního roku. Váš Kompost. -jj-

Z obsahu tohoto čísla:

„Tolik neplastovat!“.....	2
Jak jsme stavěli aneb Co nás čeká.....	2
KPZ - Komunitou podporované.....	3
7. Veget Fest na novém místě.....	4
První ohlasy účastníků DPNK.....	5
Máme rádi zmije?.....	6
Hranáče.....	7
V prosinci se noví dobrovolníci naučí.....	8
Oživené stezky.....	8
Páchník hnědý z Blatné.....	9
Večer s dokumentem - 79. díl.....	9
Globální katastrofy a trendy.....	12
Záříjová krajina Jirky Wagnera.....	14
Sluneční zátoka - na Bobří řece.....	14
Večerka.....	15
Krizová kuchařka ze Svatojánu.....	16

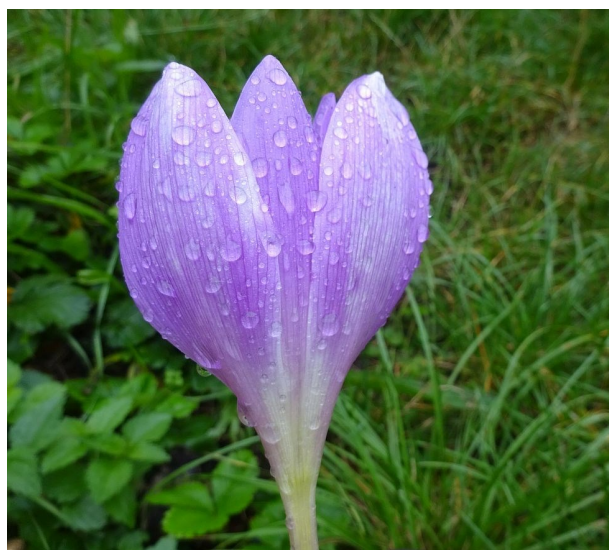

Foto Jiří Wagner

Ohlédnutí

„Tolik neplastovat!“

Období před nástupem koronavirové hysterie byl pro mě osobně ve znamení kolotoče cyklu promítání dokumentu A plastic ocean na základních školách v okrese. Sérii v rámci projektu MAS Strakonicko "Planeta můj domov" jsme jen tak tak stihli kompletní a s odstupem času se můžu podělit o některé zkušenosti a poznatky. A také dorazila sbírka úvah od žáků z jednotlivých škol, což byla nedílná součást celého programu.

Za období listopad 2019 - únor 2020 jsem absolvoval celkem 14 promítání na 8 školách. Zúčastnilo se celkem 576 žáků druhého stupně (převážně 8. a 9. tříd). Přiznávám, že udržet motivační náboj při tolika opakováních toho samého je dost náročné - smekám před všemi pedagogy, kteří to dokáží. Navíc s věkovou skupinou, která je na první pohled uzavřená do svého virtuálního světa formovaného trendy vymoženostmi moderní doby. Na druhou stranu je to skupina velmi vnímavá. Překvapilo mě, jak moc se jejich zájem o nové informace odrážel od zájmu samotných učitelů. Jako by přirozený entuziasmus a zvědavost byly ubíjeny ignorancí nás dospělých. Rozdíly v tomhle ohledu mezi jednotlivými třídami i školami byl dost znatelný. Narážíme na to, že děti v období dospívání (a mnohdy o dost dříve) utíkají do umělého digitalizovaného světa. Ale není to cesta, kterou jsme jim naservírovali my sami, protože naše samotná kapacita na to nestačí?

Dalším velkým překvapením byla poměrně vysoká úroveň znalostí environmentálních témat. Problematika nebyla pro většinu žáků nová. A i když se v úvahách často objevoval pocit určitého šoku z tak vážného stavu životního prostředí oceánů, návrhy na zlepšení byly povětšinou pragmatické a přímočaré. Mladá generace je zkrátka na expresivní podání závažných témat zvyklá a dokáže je racionálně vstřebat mnohem lépe než velká část dospělých.

Foto -jj-

Zajímavým fenoménem byla přítomnost minimálně jednoho tzv. extra vnímavého žáka v každé třídě. Pro pedagogy možná rutina, pro mě příjemné překvapení a příslib do budoucna. Poznat byl téměř na první pohled podle velmi zaujatého sledování dokumentu i podle aktivity v následné diskuzi a dobré znalosti tématu. Občas jsou možná tihle nadaní jedinci vyoseni v třídním kolektivu pod nálepkou šprtů. To byl taky možná důvod, proč za mnou často dorazili diskutovat pokoutně o přestávce na chodbu, než aby se o své poznatky podělili před celou třídou. Pro učitele by mělo být výzvou takové žáky včas rozpoznat a dál s nimi pracovat.

Co říci na téma "dospívající a zbytečné plasty" všeobecně? Možná to, že tahle věková skupina je na tom s ekologickými návyky o dost lépe než řada dospělých - i když je samozřejmě co zlepšovat. Ale mladí alespoň nežijí v oblíbeném přeludu starších - že náš okruh zájmu už je uzavřený a nebudeme do něj přibírat nové "starosti", protože už na to nemáme čas/chuť/motivaci... (jinak řečeno, že máme svých problémů už takhle dost a stejně s tím nic neuděláme). Mladí možná odklonili svoji životní energii ve prospěch displejů, ale je jenom na nás, abychom s tím něco udělali. Na druhou stranu moderní technologie je zbavují rigidity starší generace. Jsou daleko vnímavější vůči všemožným alternativám a berou je jako zajímavou výzvu. Věřím tedy, že nabízené spotřebitelské tipy na minimalizaci zbytečných plastů v každodenním životě padly na úrodnou půdu. Což se, myslím, projevilo i v zaslaných úvahových kompilacích. Kdyby byla alespoň část postřehů přetavena do praktického života, splnil program svou úlohu.

Čím více se problematice plastových odpadů věnuji, tím více vnímám absurditu některých našich návyků - jedním ze symbolů jsou jednorázové plastové kelímky na nápoje, které jsou dost často nahraditelné jiným obalem nebo alespoň vícekrát použitelné. Brání tomu mnohdy jedna jediná věc: abychom si vůbec uvědomili, že je to problém, se kterým chceme a snadno můžeme něco udělat. Jsme tak rozmazleni konzumní povahou našich životů, že nám nepřipadá divné, když během 15 minut použijeme a zahodíme něco, co bude planetu zatěžovat dalších mnoho set nebo tisíc let. Velmi trefně a expresivně to bylo vysloveno v jedné z úvah: "Zkrátka ti, co používají brčka, si uvědomí, že mají držku...!". Jemněji pak pojmenováno heslem jedné z žákyň: "Tolik neplastovat!" V mnoha ohledech by právě tahle "maličkost" byla velkým krokem vpřed. -jj-

Jak jsme stavěli aneb Co nás čeká ve školním roce 2020/21?

Už po šesté jsem si večer 30. 6. sedla ven, dlouze se zamyslela a řekla si: „No to byl zase rok!“. Byly to roky jako na houpačce – zruší se lesní školky, pak zase že nezruší; nesmějí vydávat jídlo, za měsíc zase že musí vydávat jídlo; musí mít zázemí, ale zároveň nesmí mít budovu; vstoupí do rejstříku,

nebo nevstoupí? A tomu všemu dal korunu koronavirus - kdo nejedl borůvky s právě vydezinfikovanými rukama, neuvěří – fuuj!

Loňský školní rok však pro nás byl ještě specifický v tom, že jsme mimo vůni lesa a dezinfekce ucítili i vůni novostavby – ano, pro lesní školky opět něco nového – zkolaudované „Zázemí pro LMŠ“. Tak se nad Milčicemi objevil šmoulí domeček – dřevěný dvanáctistěn s kachlovými kamny a úžasným výhledem. Ale co si budeme povídat, moc se v něm neohřejeme, chodit do něj od listopadu do března na 2–3 hodiny pouze na oběd a poobědový odpočinek je skoro škoda, ale Remízek je Remízek a les je les. A co tomuto relativně malému stavebnímu počínu předcházelo za vyřizování, to ani líčit nebudu.

Foto Aneta Ira

Vedle domečku nám díky grantu od Státního fondu životního prostředí vytesal přírodní stavitel Ondřej Nesnídal parádní přírodní učebnu a konečně jsme se mohli pustit i do osazování jedlé zahrady – muchovníky, maliny, zimolezy, moruše, aronie... Na dvoukomorovém kompostéru máme velké okno, díky kterému budou moci děti pozorovat, co se právě v kompostu děje.

Když Ondra dětem ukazoval, jak učebnu staví, a vytvářel s nimi vyvýšené záhony, rozhodlo se o celoročním vzdělávacím plánu na následující školní rok – budou to Řemesla.

No a co si přát do nadcházejícího sedmého školního roku? Možná trochu klidu, chtělo by se říct – ale víte co, nás by ten klid stejně nebavil. **Aneta Ira**

Překopávky

KPZ - Komunitou podporované (bio)zemědělství

Milí přátelé, Země vstoupila do šestého hromadného vymírání druhů a prvního, které je způsobeno nikoli katastrofou (pád meteoritu, výbuch sopky), ale přímo jedním z těchto druhů. Je jím *člověk rozumný rozumný*.

Pravděpodobně znáte tzv. černé a červené knihy s výčtem tisíců a tisíců rostlin, hub a živočichů, kteří již vyhynuli či jsou na prahu vyhynutí.

O záchranu kriticky ohrožených se pokouší tzv. záchranné programy, které byly v minulosti úspěšné třeba v případě koně Převalského (introdukce do mongolských stepí), rysa ostrovida (lokálně na Šumavě) atd atd... Více na www.zachranneprogramy.cz.

V podobně kritické situaci se s mírnou nadsázkou ovšem nalézají také všechny druhy biozeleniny. Paradoxně zejména na venkově se s nimi sotva setkáte - i obyčejné zeleniny (prázdné živinami a plné chemikálií) je na zdejších pultech poskrovnu.

Rozhodli jsme se proto pro vlastní záchranný program, nazvaný KPZ - Komunitou podporované zemědělství. Úvodní impulz vzešel ze setkání Potulné univerzity přírody na Vacovsku v roce 2016, pořádané spolkem Pilgrim.

Nosnou myšlenkou je odklon od obchodního (a tím i svými zájmy protichůdného až mírně nepřátelského) vztahu zemědělce na jedné straně a odběratele zeleniny na straně druhé. V KPZ se tyto skupiny prolínají. Jak je to možné? Protože je to pro obě strany výhodné... Ostatně i v přírodě (navzdory obecnému povědomí) převažují mezi druhy vztahy symbiotické, prospěšné oběma druhům.

Pro zemědělce je samotný prodej zátěží (většina biozemědělců nemá povahu a schopnosti dobrého obchodníka) a ztrácí jím neefektivně spoustu času a radosti ze své práce, případně peněz - pokud tuto činnost přenechá profesionálnímu obchodníkovi. Dále je zemědělec trvale obsednut rizikem neúrody - jedno krupobití může znamenat roční výpadek příjmů a tedy ukončení celé činnosti. Takový případ si ve Strakonících pamatujeme také.

Zeleninychtivý zákazník pak má spoustu starostí sehnat biozeleninu, obzvláště pokud se poctivě snaží zjistit její původ. Pochází-li dostupná biozelenina od společnosti provozující především nebiozemědělství, nebo z oblastí tisíce kilometrů vzdálených, mnohým pomyslně zhořkne na jazyku.

A zde přichází pointa: zákazník na svá bedra přejímá zemědělcova rizika a stává se trvalým odběratelem - předplatitelem. Skupina předplatitelů pak postupně dostává

veškeré výpěstky z KPZkového políčka v tzv. biobedýnkách. Je-li rok úrodný, bedýnky přetékají, ve špatném roce jsou polo-prázdné. Cena je stále stejná, roční paušál. Zemědělci odpadá veškerá obchodní činnost a riziko krachu. Zákazník (odběratel) má zajištěn po většinu roku přísun biozeleniny a navíc právě dozralé v oblasti svého domova (!), což např. proslulý místní léčitel a duchovní páter Ferda a mnoho dalších považují za vrchol zdravého stravování. Krom toho má odběratel možnost se na pole přijít podívat, přiučit třeba permakultuře nebo si i brigádně přivydělat. Případně prostě jen být mezi svými...

Foto -jj-

vyzvednout přímo na místě, případně si je mezi sebou odběratelé rozvázejí podle okolností, kdo se s kým vídá při vyzvedávání dětí ve škole nebo bydli v sousední vsi atd...

Pošumavská KPZ má plný stav odběratelů a několik čekajících zájemců. Nicméně jsme poměrně organickou skupinou, takže je možné se přihlásit mezi zájemce s reálnou vidinou zapojení v příští či přespříští sezóně s tím, že závazek občasných výpomocí na políčku posouvá vpřed. Dále můžeme nabídnout občasnou brigádu zejména v jarních a raně letních měsících. Anebo sdílení hrstky dosud nabytých zkušeností těm, kdo by se nechali inspirovat k založení vlastní kápězetky zde v kraji.

Vše obecně důležité o KPZ se dozvíte na stránkách www.kpzinfo.cz nebo www.asociaceampi.cz. **Tomáš Hauser**

A ještě pár postřehů praktických: Každá KPZ funguje po svém. V Pošumavské KPZ zeleninu pěstujeme na políčku asi 500 m² ve Lčovicích u Čkyně. Na poli se střídá či naráz pracuje 3-5 členů. Za sezónu se průměrně odpracuje 500 hodin. Veškeré výpěstky jsou rozděleny mezi 12-15 odběratelů v bedýnkách přichystaných 1x za 14 dní. Každý odběratel KPZ má individuálně zvolené období odběru bedýnek v rozmezí cca od června do vydání zásob, které nastává obvykle v únoru či březnu následujícího roku.

Na začátku sezóny se vyberou příspěvky (při odběru od června do března 5500,-Kč), za které se zelenina vypěstuje. Vybrané finance jsou vyplaceny výhradně (s výjimkou koupě semínek) na odměnu za práci na políčku (100,-Kč/h).

Předání bedýnek řešíme individuálně, je možné si je

7. Veget Fest na novém místě

Na sobotu 19. září pro vás pilně chystáme již sedmý ročník benefičního festivalu zdravé výživy, ochrany zvířat a veganství Veget Fest. Letošní pokračování bude s několika zásadními novinkami, navíc se budete moct jako každý rok zásadním způsobem podílet právě na benefičním a environmentálním zaměření celé akce.

Veget Fest poprvé na III. hradním nádvoří

Ostrov na Podskalí se nám moc líbil, jen pár okolností nás přinutilo zapřemýšlet o změně místa konání. Špatný přístup, nedostatek místa a problémy s elektřinou nakonec rozhodly za nás. Veget Fest se tedy vrací blíže k centru města a výhodou bude větší kapacita pro stánky a také lepší dostupnost. Zásadní body programu navíc budou mít svou mokrou variantu pro případ deště.

Bazárek věcí aneb Zbavte se neužitečného ve prospěch zvířat

Doposud byl součástí každého ročníku benefiční bazárek oblečení ve prospěch neziskovky Zvíře v tísní. Pro letošek plánujeme rozšíření o jakékoli jiné věci, které se pokusíme v rámci festivalu rozprodat za dobrovolný příspěvek. Výtěžek z této aktivity poputuje na konto další vybrané organizace, kterou každý rok pečlivě vybíráme. Tentokrát to bude [Azylová farma Jarikhanda, z. s.](#) - útlek nejen pro "hospodářská" zvířata. Jak se můžete zapojit? Kromě šatníků provětrejte i zbytek domácnosti, sklepa atd. a k prodeji použitelné věci nám darujte ve prospěch bazárku. Budeme je shromažďovat v Ekopradně při ŠK (Husova 380), kam je můžete po předchozí domluvě dopravit (jan.juras@knih-st.cz, 721 658 244).

Foto Kateřina Wagnerová

Jedeme opět v Zero waste

Myšlenka minimalizace zbytečného odpadu je pro nás prioritou stejně jako neublížení zvířatům. Proto maximum činností spojených s festivalem budeme směřovat k bezodpadové nebo šetrnější variantě. Tento směr si vezmou za své prodejci občerstvení, ale samozřejmě největším dílem k němu můžete přispět i vy. Stačí, když si s sebou na akci přibalíte talířek, vidličku, sklenici, termohrněk... a pomůžete tak předejít vzniku zbytečného odpadu. Ten zbývající samozřejmě poctivě roztřídíme. Hledejte přenosné barevné tašky.

Kulturní program doprovází gastronomie

Tím hlavním bude na Veget Festu jako obvykle jídlo. Navíc jsme po dlouhou dobu kvůli covidové hysterii nevěděli, zda se vůbec festival bude moct uskutečnit. Proto program letošního Veget Festu nebude pompézní, ale zato určitě zajímavý a opět tematicky zaměřený. Čeká na vás loutkové divadlo pro nejmenší, dvě přednášky a hudební vystoupení. Pro konkrétní body programu nalistujte stranu 10. A co se týče jídla - o gastronomické zážitky se postará celá řada prodejců, k tomu navíc budou dobrovolníci připraveny benefiční ochutnávky (výtěžek z nich přispěje k částce vybrané pro zvolený azyl). Jednotlivé stánky budeme představovat na [facebookých stránkách](#). Připojit se můžete také k [události](#).

Bohatá náplň pro nejmenší návštěvníky

Kromě zmiňovaného loutkového divadla opět chystáme zázemí a aktivity pro děti všeho věku. Přípraveno bude několik tvořivých dílniček, které nejen zabaví, ale také poučí a naučí.

Veget Fest odstartuje ve 14 hodin. Přijďte strávit příjemné odpoledne nabitě skvělým jídlem a informacemi. Budeme se těšit na viděnou. -jj-

První ohlasy účastníků DPNK

Jak v minulém, tak i tomto ročníku DPNK byl dán prostor účastníkům kampaně, aby se vyjádřili k situaci týkající se cyklostezek/cyklotras. Nejvíce zmiňovaným úsekem byla cyklostezka vedoucí přes most Jana Palacha (ke kinu OKO), most přes Otavu v Ellerově ulici a umístění dopravní značky „cyklisto sesedni z kola“. Za další nebezpečné místo byl označen přejezd silnice, kde pokračuje cyklotrasa od kruhového objezdu z Katovické směrem k Jezárkám. Po jednání na odboru dopravy s panem Ing. Václavem Býčkem mi byla situace osvětlena.

Foto Andrea Sedláčková

Umístění značky „cyklisto sesedni z kola“:

- u kina Oko (viz [zde](#)) je z důvodu úzkého chodníku a nepřehledného vyjíždění zpoza kina Oko,
- na mostě přes Otavu v ulici Ellerova (viz [zde](#)) – byť zde není vedena cyklostezka, ale cyklisté jezdí po chodníku, je z důvodu nízkého zábradlí.

Na úseku vedoucím od Katovické k Jezárkám (viz [zde](#)) bylo za posledních pár měsíců evidováno několik dopravních nehod. To se v budoucnu bude řešit buď kruhovým objezdem, anebo křižovatkou se semaforem. Dojde tedy ke zpřehlednění situace a riziko se pro cyklisty sníží. Dalším bodem v dotazníku byla cyklostání po městě a nevyhovující typ stojanu.

Po jednání na odboru rozvoje s panem Ing. arch. Davidem Andrlíkem jsem obdržela vesměs pozitivní odpovědi. Co se týká starších nebo poškozených cyklostání, ta mohou být v budoucnu vyměněna za lépe vyhovující od společnosti [MMCI-té](#), která již po Strakonících byla rozmístěna a namontována (třeba na cyklostezce na Dražejov, u laviček na stezce u Jezárek). O chybějícím cyklostání u autobusového/vlakového nádraží se uvažuje, a to v podobě cykloboxů. Pokud by byl ze strany cyklistů a cykloturistů větší zájem, mohlo by se eventuálně přistoupit k řešení cyklostání pomocí cyklověže.

Tímto bych chtěla všechny čtenářky a čtenáře, cyklistky a cyklisty vyzvat, aby si udělali chvilku času a popřemýšleli, kde jim ve Strakonících cyklostojan chybí. Dále i to, jestli by využili stání v cykloboxu anebo cyklostojanu u autobusového/vlakového nádraží. Podněty a názory můžete zasílat na e-mail dopracenakole.strakonice@gmail.com.

Pozvánka na podzimní část kampaně DPNK

Jarní část kampaně DPNK je za námi. Co nás však čeká a nemine, je její podzimní část. I ta se v letošní podobě dočká změn. A pevně věřím, že jen těch pozitivních! Možnost zapojení se do dvoutýdenní výzvy budete mít od 24. srpna 2020.

Termín podzimní výzvy je od 14. září do 27. září 2020 a jako každý rok se bude částečně krýt s evropským týdnem mobility. Oproti minulým ročníkům bude zpoplatněný symbolickou stokorunou. Obratem každého účastníka dostane e-mailem poukaz na 100,- Kč do e-shopu Do práce na kole (resp.

AutoMatu), kde si bude moci zakoupit tričko, nákrčník, hrneček nebo další zboží.

Ostatní pravidla zůstávají stejná jako pro loňskou zářijovou výzvu – hlásit se mohou i jednotlivci, není třeba tvořit týmy. Podrobná pravidla na <http://www.dopracenakole.cz>.

Výraznou změnou bude to, že bude závěrečné vyhlášení a zde se budou oceňovat a vyhlašovat vítězové kategorií. Můžete se těšit i na akce na triko – třeba vstup zdarma do FITNESS OSTROV po celou dobu konání výzvy.

Sledujte [FB stránky](#) strakonické výzvy DPNK, oficiální stránky www.dopracenakole.cz. Pokud máte jakýkoliv dotaz, týkající se kampaně, můžete psát na dopracenakole.strakonice@gmail.com. **Andrea Sedláčková**

Máme rádi zmije?

Mezi přednáškami organizovanými pod hlavičkou strakonické Šmidingerovy knihovny a ZO ČSOP byla také jedna obzvlášť památná, při které měli posluchači příležitost pohlédnout si živé hady - korálovku sedlatou a užovku červenou. Přivezl je pan Lukáš Hulec, který tehdy (v říjnu 2011) pracoval v Přírodovědné stanici při horažďovickém DDM. Hovořilo se o životě plazů a o předsudcích s nimi spojených. Název pro tuto akci vymyslel můj kolega Honza Juráš a dokonale jím vystihl hlavní myšlenku: "Hadi - máme je rádi?"

Není divu, že tyto záhadné živočichové budí u lidí neklid. I když nejsou ani slizcí (jak se mohl při přednášce každý přesvědčit), ani oškliví, přece jenom už samotný pohled jejich nemrkajících očí a rychlý tichý pohyb, to vše je velmi působivé. Přidá-li se v případě zmijí ještě povědomí o jejich jedových zubech, budí to u lidí strach, snahu se jim vyhýbat a tak nějak pro jistotu je i hubit. Zmije ale mají v přírodě svou důležitou roli „zdravotní policie“, jsou potravou jiných živočichů, atd. atd. A také je potřeba mít na paměti jejich právo na život a ctít zákon, který nám ukládá jejich ochranu (včetně ochrany vhodných biotopů). Jde o kriticky ohrožený druh, jemuž škodí změny v krajině (zastavování, fragmentace, zalesňování bývalých pastvin apod., meliorace, pěstování energetických dřevin, rušení seníků...), přebujelá doprava a turistický ruch, kontaminace celého potravního řetězce biocidy používanými v zemědělství a lesnictví, atd. atd.

Co zmijím naopak prospívá? Možnost slunění na kamenech, vrstvách stařiny apod., zároveň blízkost bezpečných stinných a vlhkých míst, bohatá potravní nabídka a klid. Dospělí jedinci se živí převážně drobnými savci, ještěrkami a obojživelníky, doplňkově měkkýši, ptačími vajíčky a mláďaty, žížalami apod. Mláďata žerou i hmyz a pavouky. Doložen je také kanibalismus.

Pokud jde o přirozené nepřátele, možná se někdo (kdo je zvyklý jen na televizní hlášku "Kde je ježek pánem, tam je s hadem amen") podiví, kolik jich je. Výjimečně dokáže zmiji ulovit dokonce i bažant, běžně však kromě ježka i liška, divočák, tchoř, jezevec, kuna, hranostaj, sova, káně a jiní dravci, krkavcovití... Dokonce i užovka (hlavně užovka hladká). A protože se zmije ráda zdržuje i ve vodě, je nutno připočítat brodivé ptáky. Z nepůvodních obyvatel naší krajiny jmenujme kočku a norka.

Poznatky o životě zmijí byly nasbírány jak v přírodě, tak i v teráriích, protože souvislé sledování jejich aktivit venku je velmi obtížné. K jejich nejzajímavějším projevům patří souboje samců, připomínající tanec. Jde o měření sil, při němž jen výjimečně dochází i k lehkému kousnutí, a to bez použití jedových zubů. Cílem je, vždy jen ve dvojicích, přitlačit hlavu a přední část soupeře k zemi - to může trvat jen chvilku, ale i dvacet a více minut. Samice se pak páří běžně s více samci a jejich potomci mohou mít i v rámci jednoho vrhu více otců.

Pro účely výzkumu se používá značení pomocí barev a šetrného zastřihávání břišních štítků. I při největší opatrnosti bývají teraristé i vědci občas uštknuti - a nemají to zmijím za zlé. Jeden z našich nejznámějších herpetologů, Petr Voženílek (1943-2003), přežil takových událostí tolik, že je to až neuvěřitelné: 53. Stopy na jeho zdraví to ovšem zanechalo, a tak poslední kousnutí bylo pro něj již osudné. Jeho ochota takto riskovat svědčí o tom, jak velkou lásku k poznávání života hadů měl. Je to poznat i z toho, s jakým zaujetím o svém koníčku hovoří v dokumentu "Vzpomínka na Petra Voženílka" (viz [zde](#)) a v knihách - hlavně v nenápadné brožurce "Ty zmije" (2000), kterou si můžete půjčit z fondu naší knihovny.

Bylo zjištěno, že zmije pozorované na konkrétní lokalitě se někdy na řadu měsíců úplně ztratí, ale pak se mnohé z nich zase nečekaně objeví. Někdy za příhodného počasí aktivují, jindy se zdá, že jsou prakticky tytéž podmínky, ale pátrání je marné. Někdy se chovají samotářsky, jindy družně... Je pak těžké dělat nějaké závěry. Na druhou stranu moment překvapení je i přitažlivý - je stále co objevovat. Nejspíše se setkáte se zmijemi na jaře v období, kdy se rády a často sluní. Stejně jako při zimní hibernaci (nejčastěji pod kořeny stromů, v opuštěných zvířecích norách a pukli-

Foto Eva Legátová

nách pod zemí, v hromadách slámy, ale i ve sklepích), i při vyhřívání vytvářejí někdy více či méně početné skupinky. Na místech, kde by mohly být, je potřeba dávat pozor, kam šlapeme nebo po čem saháme. Na nenadálé vyrušení by totiž mohly reagovat útokem. Jinak je pravidlem, že zaznamenají naše kroky (nikoliv zvuk, ale chvění) a rychle se vytratí. Výjimečně je lze spatřit i na sněhu, běžně se venku pohybují od března nebo dubna do října. Dožívají se 10-15 let, případně i více.

V literatuře, např. v knize "Fauna ČR. Plazi - Reptilia" (Jiří Moravec a kol.) si můžete v kapitole o zmijích najít mapku jejich rozšíření a mnoho dalších informací. K těm nejdůležitějším patří ujištění, že není proč mít z hadů panický strach. Zdravý respekt je ale rozhodně nutný. A láska? Patří i jim, tak jako kterýmkoliv tvorům. Žádný není na světě nadarmo - má v něm své místo. Je-li nám dopřáno se o tom něco dovědět, být (řeceno slovy Petra Voženílka) milencem vědy, je to vzrušující. Publikované výsledky se pak stávají majetkem všech a plní se přání vyřčené v knize "Ty zmije" v závěrečném doslovu: "Chtěl jsem čtenáře hlavně potěšit." -ah-

Hranáče

Jablka, která jednoznačně dominují v měsíci září, jsou Hranáče. Ne že by bylo tolik jablek hranáčů, ale pokud máte na zahradě jeden jediný strom, máte celý měsíc co sbírat, trhat, odnášet a zpracovávat. Hranáče jsou velmi plodné odrůdy. Jejich velké, široce rozložené korony bývají úrodou doslova obsypány. Plody jsou na první pohled kulaté, ale mají zkosenou, skoro rovnou plochu u kalicha a u stopky a drobné, výrazné žebrovaní, táhnoucí se od kalicha po celém plodu.

Gdánský hranáč je velmi starého původu. Traduje se, že si jej čeští exulanti v sedmnáctém století vzali s sebou do Pobaltí, kde odrůda zdomácněla a posléze tam dostala i pomologické jméno. Pro svou plodnost i chuťové vlastnosti se dosud běžně pěstuje, alespoň v jižních Čechách je v každém starším větším sadu. Ale můžeme jej znát pod lidovým názvem Rybízové nebo Malinové. Gdánský hranáč je mrazuvzdorný a odolný vůči strupovitosti, prospívá nejlépe v chladnějších, vlhčích podmínkách. Jeho plody dozrávají postupně od září, ale nevadnou, vydrží i přes říjen. Jsou menší, zelenožlutá lesklá slupka je z větší části pokryta tmavě krvavou červení. Typickým znakem je ostrý šev, táhnoucí se po celé délce plodu, od kalicha ke stopce. Šťavnatá dužnina je pod slupkou narůžovělá, chuti navinule sladké, příjemně kořenité, s malinovou příchutí.

Gdánský hranáč (nahore), Puhovaný hranáč, foto Dana Kindlmannová

Červený hranáč, foto Dana Kindlmannová

Červený hranáč má plody velmi podobné Gdánskému. Jsou ale větší, bez výrazného švu. Krycí červená barva je více do růžova, zářivější, místy mohou být světlejší pruhy. Dužnina je velmi šťavnatá, sladce navinulá, s jahodovou příchutí. O jeho původu bohužel není nic známo. Roste bujně, stromy vytvářejí mohutnou široce rozložitou korunu, jak můžeme vidět i na snímku. Také jeho velkou předností je odolnost. Nedá se ale pěstovat jako zákrsek či čtvrtkmen, proto se nehodí do menších zahradek.

Jak tuto, tak i následující odrůdu lze v sadech najít jen vzácně, což je vzhledem ke kvalitě plodů i růstovým vlastnostem velká škoda. Já jsem je potkala pouze v jednom polním sadu pod Kletí a jejich osud je nejistý. Pokud by někdo tyto odrůdy poznal a zná je ze své nebo sousední zahrady, byla bych moc ráda, kdyby se mi ozval.

Puhovaný hranáč má plody střední velikosti, stejně jako Červený hranáč, jsou ale světle zelené, přičemž krycí červeně je nanášena jen na polovině plodu nebo jen v pruzích. Na přiloženém obrázku je dobře vidět, jak podélná žebra dávají plodům hranatý tvar. Dužnina je zelenavá, kyprá, svěží, bez malinové příchuti. Nicméně odrůda je to také velmi chutná. Stromy jsou také mohutné, plodné, odolné vůči mrazu i chorobám. Plody jsou zralé v říjnu a vydrží až do vánoc. Jsou nejvhodnější na moštování.

Dana Kindl-

mannová

V prosinci se noví dobrovolníci naučí poznávat zblízka život rysů a vlků na Šumavě a v Pošumaví

Dobrovolnické aktivity zaměřené na monitoring a ochranu velkých šelem organizuje Hnutí DUHA pod označením Vlčí a Rysí hlídka na Šumavě již od roku 2005. Každý podzim spolek zorganizuje několik školení pro nové dobrovolníky napříč republikou v oblastech výskytu rysů, vlků a medvědů. Jeden z nich se letos uskuteční i v Michlově Huti u Vimperka v termínu 4. - 6. 12. 2020. Přihlášku je možné poslat na webu www.selmy.cz.

Dobrovolníci Vlčích a Rysích hlídek zajišťují zejména v zimních měsících terénní monitoring. Při pochůzkách zaznamenávají nalezené pobytové znaky velkých šelem (např. stopy, trus), odebírají vzorky pro DNA a potravní analýzy, umísťují na vhodná místa fotopasti a kontrolují je. Kromě toho dokumentují údaje o přítomnosti dalších chráněných druhů, například vydry říční, tetřeva hlušce nebo jeřábka lesního.

Součástí školicího prosincového víkendu jsou informace o životě našich velkých predátorů, celodenní terénní exkurze s praktickou ukázkou stopování či přednášky odborníků z Hnutí DUHA, Národního parku Šumava a dalších odborníků z Česka i zahraničí. Program doplňuje také promítání dokumentárních snímků a záběrů z fotopastí. Další letošní semináře proběhnou během října a listopadu i v Lužických horách, Krušných horách, Beskydech, Javorníkách a Jeseníkách.

Důležitou náplní Vlčích a Rysích hlídek je i osvěta a šíření objektivních informací o velkých šelmách mezi místními obyvateli, turisty, chovateli hospodářských zvířat, lesníky a myslivci. Získané údaje o životě velkých šelem slouží pro práci odborných institucí. Hnutí DUHA pravidelně publikuje výsledky monitoringu společně s univerzitními vědci v českých i zahraničních odborných časopisech. **Kristýna Fridrichová**

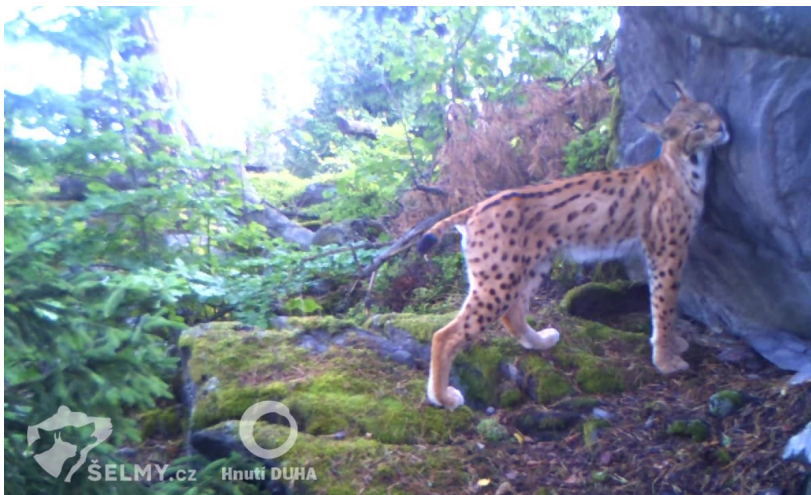

Foto archiv Hnutí DUHA

Oživené stezky

Od letošního roku probíhá v Jihočeském kraji projekt „Oživené stezky“. Týká se naučných stezek ve vybraných chráněných územích a oživení přináší v podobě poznávacích her pro jejich návštěvníky.

Jak taková poznávací hra funguje? Na trase naučné stezky budete řešit úkoly a získávat indicie do tajenky. S pomocí tajenky pak rozluštíte číselný kód a odemknete si schránku s návštěvní knížkou a malou pozorností na památku. K řešení úkolů budete potřebovat nejen obrázky na informačních tabulích nebo části textu, ale také přímé pozorování přírody.

Foto Tomáš Smrž

(csopsumava.cz) a Český nadační fond pro vydry (vydry.org).

V návaznosti na poznávací hry se v roce 2021 se na všech lokalitách uskuteční vycházky pro veřejnost s odbornými průvodci. Projekt „Oživené stezky“ je financován Státním fondem životního prostředí ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí. Realizaci projektu podpořil Jihočeský kraj. **Tomáš Smrž**

Páchník hnědý z Blatné

Páchník hnědý je vzácný brouk (až 3 cm velký), který se vyvíjí ve stromových dutinách. Jméno dostal podle svého pachu či vůně po starých hadrech, juchtě (kůži) apod., i když někomu voní i po přezrálé broskvi nebo květech netýkavky žláznaté. Tohoto brouka našla moje kamarádka Zdeňka 29. 7. 2020 při procházce zámeckým parkem v Blatné. Brouk byl bohužel bez hlavy, asi po napadení mravenci. Na biolibu byla blatenská lokalita již zaevidovaná. Správný latinský název brouka je *Osmoderma barnabita*, ale uvádí se také *O. eremita*. Náleží do čeledi vrubounovitých a podčeledi zlatohlávkovitých. Vyvíjí se v listnatých stromech, zejména v dubech, lípách a vrbách, i v ovocných stromech. Larvy se živí dřevní hmotou, která je již v určitém stupni rozkladu, proto páchník patří mezi tzv. saproxylofágní druhy. Nejčastěji trvá vývoj larev tři roky. Přezimují kukly, brouci se líhnou na jaře. Aktivní bývají za tmy. Upřednostňují svůj strom a nedokážou se šířit na větší vzdálenosti, proto není jejich ochrana snadná. V blatenském zámeckém parku má tento zajímavý brouk naštěstí zatím dobré podmínky. **Eva Legátová**

Foto Eva Legátová

Použitá literatura:

KADĚRA, M.: Páchník hnědý, Naše příroda č. 3/2014.

Večer s dokumentem – 79. díl - Happy Farmers

"Jsou místa, kde se daří růst zelenině. Jsou místa, kde se daří růst."

Dnešní pokračování seriálu nás zavede do jižní Francie. Konkrétně do buddhistického areálu Plum Village, jehož součástí je biofarma Happy Farm fungující poměrně netradičním a svérázným způsobem. Dokument Happy Farmers je sondou do tohoto světa. Nečekejte však příliš konkrétních rad o přírodním zahradničení, film mapuje spíše motivaci a pocity lidí, kteří na farmě po nějaký čas komunitním způsobem pobývají.

Farma zásobuje potravinami především samotný klášter, pěstování probíhá na záhonech o rozloze zhruba 2000 m². Farmáři, jichž je standardně 8 (3 stálí a 5 "stážistů") po nějaký čas na farmě žijí - bez příjmu; za stravu a "ubytování". A kromě zhruba 30 hodin farmaření týdně se věnují, jak jinak, svému osobnímu růstu a duchovní cestě.

Foto -jj-

základ i v samotné buddhistické nauce. Zúrodnování odpadního materiálu včetně našich vlastních výkalů kompostováním je paralelou k transformaci utrpení konstruktivním směrem. Stejně podobenství nastínil i zakladatel kláštera Thich Nhat Hanh v jedné ze svých knih Bez bahna lotos nevykvetete.

Pokud vás napadlo, že komunita osmi mužů je přeci jen v mnoha ohledech podivná, nemusíte mít strach. V závěrečných titulcích se totiž dozvíte, že v Plum Village již funguje i ženská obdoba toho samého.

Dokument můžete po mailovém přihlášení zhlédnout [zde](#). -jj-

"Není to svět, kde se dějí ty velké události, o kterých se píše v novinách. Myslíme si, že to, co se děje ve zprávách, je opravdový svět. To jsou jen věci, o kterých se mluví, ale nikdo nepíše články o tom, co se děje v nitru člověka."

Při pohledu zvenčí se může jevit takový (mnohdy i několikaletý) pobyt jako útek, ve skutečnosti je to však jeden ze způsobů cesty do sebe. Protiklad k materiálnímu světu plnému stresu. *"Tady znovu objevujeme 'spokojenou skromnost'. Žít se sebou samým, cítit se naživu. Být místo mít."* Zajímavý je způsob řešení sporů a konfliktů v osmičlenném mužském kolektivu - neprobíhá diskuzí ani hlasováním, ale pouhým sdílením názorů a pocitů.

Celý průběh a koloběh pěstování má velmi silné podobnosti se zpracováváním psychických dějů, což má

Pozvánky - září 2020

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

pátek 11. a 25. 9., 13-17 hod., Velké náměstí (pod radnicí)

Po letní pauze pokračují farmářské trhy na Velkém náměstí. Můžete se těšit na 6 podzimních termínů v pravidelných čtrnáctidenních intervalech - až do 20. listopadu. Přijďte si vybrat z bohaté nabídky farmářských a regionálních potravin, řemeslných výrobků a občerstvení. Vše s důslednou kontrolou původu. Na místě bude umožněn prodej drobných pěstitelských přebytků bez účastnického poplatku. Aktualizované seznamy přihlášených prodejců na: farmarsketrhy.strakonice.eu. Kontakt: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244. Akci pořádá Ekoporadna při ŠK ve spolupráci s Městem Strakonice.

7. strakonický Veget Fest

sobota 19. 9. 2020, III. nádvoří strakonického hradu, 14-19 hod.

- benefiční festival zdravé výživy, ochrany zvířat a veganství

Doprovodný program:

15:00 – Dcery Matky Země (loutkové divadlo)

Loutková hra na motivy indiánských mýtů nás zavede do daleké a dávné Ameriky. Dozvíte se, jak se z lovců stali zemědělci. Setkáme se s indiány, kteří objevili tajemství tří dcer Matky Země: Fazole, Kukuřice a Dýně.

16:00 – Nejrozšířenější mýty o veganství - Pavel Houdek (přednáška)

Ačkoli je veganství čím dál oblíbenější, nepřestávají se o něm tradovat různé nepravdivé informace. Ty nejčastější mýty uvede na pravou míru instruktor sebeobrany a dlouholetý vegan Pavel Houdek.

17:00 – Aisling - alternativní pop-rock Strakonice

18:00 - Hospodařit v harmonii - Pavel Šašek (přednáška)

O možnostech trvale udržitelného hospodaření a života v 21. století, o spolupráci se zvířaty při pěstování ovoce a zeleniny, o vizích a filozofii parku Pastvina.

V průběhu celého festivalu:

- workshopy pro děti
- informační a prodejní stánky
- benefiční bazárek
- ochutnávky a občerstvení

Vstupné dobrovolné - výtěžek benefičních aktivit bude poskytnut azylové farmě Jarikhanda -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve:

Středeční zastavení

ST 2. 9.: Sdílení, ztišení, inspirace. Krátké **poetické ukázky**, tentokrát např. z díla **Boženy Němcové**. Sraz v 16:30 před pobočkou Za Parkem, po dohodě lze jít dovnitř, ale i ven.

Procházka do okolí Rovné

ÚT. 8. 9.: Sraz v 16.45 na návsi v Rovné, kam jede ze Strakonice písecký autobus (staví např. v 16:30 na nádraží na nást. č. 4). V Rovné nás bude čekat náš **průvodce PaedDr. Václav Žitný**. Půjdeme na **blízký vrch s výhledem k Radomyšli** (nové oplocenky a výsadba, přírodní památka Sedlina, ukázka zalesňování), cca 4 km po zpevněných cestách. Zpět lze jet v 18:23 z rozcestí nebo jít pěšky. Více na www.csop-strakonice.net.

Tkaní dekorací na proutku

ČT 10. 9.: **Alena Šimáčková: Tvořivý podvečer**. Mezi 17:00 a 19:00 (lze přijít kdykoliv v tuto dobu, třeba jen na podívání) v půjčovně pobočky. Pomůcky a materiál na ukázkou a vyzkoušení budou připraveny, ale hodilo by se přinést i vlastní (zbytky barevných vln, nejlépe v přírodních barvách, delší ohebný proutek, nůžky).

Sváteční zastavení

NE 13. 9.: Krátké ukázky z písňových textů, tentokrát např. z díla **Dušana Vančury**. Sraz v 16:30 před pobočkou Za Parkem, po dohodě lze jít dovnitř k poslechu a případně i zpěvu, ale i ven - a ukázky si vyměňovat, povídat o autorech atd.

Promítání z cest do přírody

ST 16. 9.: Z okolí **Hostinného a dalších míst**. Od 17:00 ve společenském sále ŠK (III. hradní nádvoří). Chcete-li přispět svými fotografiemi, tipy na cesty, na vyzkoušené ubytování apod., hlase se na pobočce ŠK Za Parkem, na hrdlickova@knih-st.cz nebo 380 422 720.

Výlet do divokého údolí na Zadovsku

NE 20. 9.: Sraz v 7:00 před nádražím ČD. V 7:10 odjezd do stanice Zadov-Sporthotel (s přeseďáním na autobus). Tam na nás bude v 9:00 čekat **šumavský průvodce Ing. Josef Pecka** (poplatek 100, Kč, až na místě). Půjdeme po zpevněných stezkách z **Churáňova** kolem PR Malý Polec, **údolím Losenice** a přes PR Pod Popelní horou **na Stachy** (cca 12 km). Zpět jede např. pražský autobus v 15:50. Trasu lze případně přizpůsobit. Více na www.csop-strakonice.net.

Ledňáčci

Schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. **Sraz v 16:00 před zámek u vývěsky ŠK. PÁ 11. 9.:** ukážeme si naši klubovnu, ale půjdeme i **ven – k Blatskému rybníku**. Povíme si zážitky z prázdnin a plány na budoucí činnost. **18. 9. se podíváme ke kozičkám v hradním příkopu** a dostaneme se až k nim za ohradu. Více na pobočce Za Parkem nebo vedoucí Monika Tůmová (602 361 321 – formou sms).

Výstavky

Výstavka rostlin na určování (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. č. 380. **Pokračují i dlouhodobé akce – Místa s přírodními zajímavostmi, Nejlepší knihy aj. Více v ŠK Za Parkem. -ah-**

Šmidingerova knihovna zve:

Co dokáží klienti Denního stacionáře ve Strakonících

2. 9. – 28. 9. – Výstava dřevěných, keramických, kožedělných a mnoha dalších výrobků. Průřez činností z výtvarného ateliéru Denního stacionáře pro mentálně postižené děti, mládež a dospělé ve Strakonících. Vstupní hala ŠK, otevřeno ve výpůjční době ŠK.

Jana Kubová - obrazy

Do 31. 12. – Výstava přístupná v době konání společenských akcí. ŠK, společenský sál.

Bookstart – S knížkou do života

3. 9. – Pravidelná setkávání s rodiči a dětmi v rámci nového projektu na podporu pozitivního vztahu ke knihám, čtení a čtenářství u nejmenších dětí, a to ve spolupráci s rodiči. Oddělení pro děti ŠK, od 9:30.

Kurzy počítačové gramotnosti

8. 9. – PC I – Základy psaní – klávesnice, MS Word. ŠK, studovna, 9:00–10:30.

22. 9. – PC II – Soubory a složky – průzkumník souborů, ukládání, kopírování, tisk dokumentů. ŠK, studovna, 9:00–10:30.

Podoby lékařství a léčitelství v pozdně středověkých Čechách

17. 9. – **David Tomíček** – Více informací viz www.muzeum-st.cz. Vstupné 20/10 Kč (členové muzejního spolku zdarma). Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00.

Tvořivá dílnička pro děti

24. 9. – **Ryby v moři**. Tvoření pro děti v knihovně, materiál bude k dispozici na místě. Oddělení pro děti ŠK, 8:00–11:00

Co si ženy pamatují a muži zapomínají

24. 9. – Poeticko-úsměvné povídání trenérky paměti a kreativity Jany Vejsadové a básníka, textaře a rozhlasového publicisty Františka Novotného na téma rozdílů mezi ženským a mužským mozkem. V rámci volného cyklu besed "Odhalte tajemství lidské paměti" Šmidingerova knihovna pořádá ve spolupráci s Infocentrem pro seniory. Z důvodu dodržení dostatečných odstupů se uskuteční beseda ve dvou časech: od 16 a od 18 hodin. Rezervace možné 14 dní před akcí v čítárně ŠK. Vstupné dobrovolné. ŠK, společenský sál, 16:00 a 18:00.

Vícehlasy 23

29. 9. - Vícehlasy aneb Mimořádná setkávání s inspirujícími osobnostmi. Setkání otce a syna: **Petr Jančařík** (moderátor a herec) a **Michal Jančařík** (moderátor, producent) budou mluvit nejen o svých cestách k moderování. Večerem bude provázet Ivana Jonová. Vstupné 80 Kč, čtenáři ŠK 40 Kč. Předprodej 14 dnů před akcí v čítárně ŠK. Předprodej 14 dní před akcí v čítárně. ŠK, společenský sál, 17:00.

Sudoměř 1420

30. 9. – Jaroslav Jiřík – Více informací viz www.muzeum-st.cz. Vstupné 20/10 Kč (členové muzejního spolku zdarma). Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00.

Drobné smetí

Letos se dařilo sýčkům

Výrazně nadprůměrný počet mláďat zaznamenali ornitologové na severu Čech. Populace prosperovala zejména díky přemnožení hraboše, který je jejich hlavní potravou. Více viz [zde](#).

Ropná havárie u ostrova Mauricius

Japonský tanker uvízl v srpnu na korálovém útesu poblíž ostrova. Z lodi doposud uniklo přes tisíc tun paliva. Země vyhlásila stav ekologické nouze. Více se dočtete [zde](#) a [zde](#).

V únoru výrazně klesly koncentrace benz(a)pyrenu

ČHMÚ zveřejnil obsáhlejší materiál, ve kterém se pokouší o rozbor faktorů ovlivňujících snižování koncentrací karcinogenního benz(a)pyrenu v ovzduší. Více se dozvíte [zde](#).

Celosvětová produkce masa poklesla

Podle zpravodajské agentury Bloomberg meziročně klesla globální produkce masa. Za rok 2019 bylo „vyrobeno“ o 4 milióny tun masa méně než předloni, a to navzdory celosvětovému růstu populace. Více informací viz [zde](#).

První letošní vlčata byla zachycena na česko-polském pomezí

Polská lesní správa pořídila pravděpodobně první záběry letošních vlčat pohybujících se na území ČR. Tři zachycená mláďata jsou součástí jedné z broumovských smeček v oblasti Javořích hor. Více viz [zde](#). -jj-

Literární okno

Globální katastrofy a trendy - Václav Smil

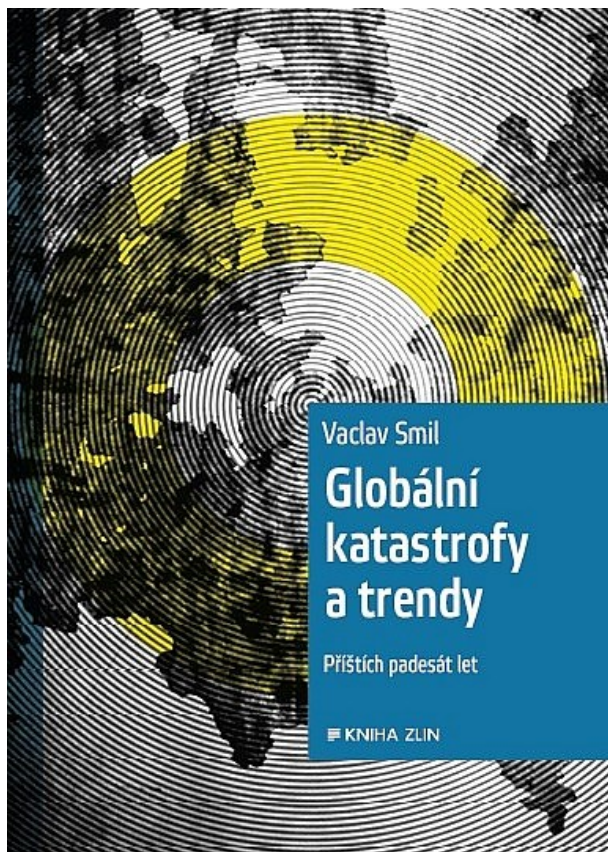
Jsem nadšený. Jednak jsem objevil kvalitního autora, o kterém jsem doposud nevěděl, jednak jsem si od něj mohl přečíst jednoduše řečeno skvělou knihu. Václav Smil je kanadský vědec a spisovatel českého původu. Má na svém kontě téměř čtyři desítky vědeckých publikací, v češtině vyšly pouhé čtyři z nich, a to až od roku 2017. Není tedy spodivem, že v našich končinách není známou osobností; za oceánem ho naproti tomu uznávají takové kapacity

jako např. Bill Gates. Ve svých pracích se zabývá zejména energetikou a životním prostředím. Jeho specialitou jsou však interdisciplinární kompilace s přesahy do oblastí demografie nebo nových technologií.

Kniha *Globální katastrofy a trendy* je pro mě osobně doposud největším překvapením v literatuře s třídíkem 502.7 (ochrana přírody). Jde o komplexní, vědecky precizně zpracovanou a na informace extrémně hutnou práci. Jak sám autor v předmluvě uvádí: *"Tato kniha je zkrátka mnohostranným pokusem o identifikaci hlavních faktorů, které budou utvářet globální budoucnost, a o posouzení jejich pravděpodobnosti a potenciálních dopadů."* Zabývá se jak nepříliš pravděpodobnými událostmi, které mohou v okamžiku všechno změnit, tak i postupně se rozvíjejícími trendy, které mají z dlouhodobého hlediska neméně dalekosáhlé dopady. Základním časovým měřítkem je horizont 50 let do budoucna. Pro ten se snaží Smil fundovaně odhadnout jak pravděpodobnost zásadních (katakyzmatických) událostí, tak i možné trajektorie vývoje lidské společnosti v oblasti energetiky, populačního růstu, politiky atd.

Velmi oceňuji přímý a racionální vědecký styl, který nefabuluje, ale vychází pouze z dostupných dat, dementuje řadu neověřených domněnek a předpovědí. Hned stěžejní kapitola o fatálních diskontinuitách je toho důkazem. Smil se v ní snaží přiblížit odhadu, v jaké míře nám v příštím půlstoletí hrozí některá z globálních katastrof - zásah mimozemským tělesem, výbuch supervulkánu... a srovnává je s některými "menšími", ale častějšími katastrofami. Je to vskutku napínavé čtení. V rámci pravděpodobností se pohybujeme u těch nejničivějších událostí v řádech drobných zlomků procent, ale např. zborcení jednoho z vulkánů v Kanárském souostroví následované vlnou tsunami se jeví v příštích desetiletích jako velmi pravděpodobné. Z globálně formujících událostí je také očekávána další velká pandemie chřipky (podobná té španělské), o něco "méně" pak globální válečný konflikt. Těžko vyčíslitelným, ale stále existujícím rizikem je zneužití jaderných zbraní. Jako přeceňovaná je vyhodnocena hrozba terorismu s vysokými počty obětí.

Následující kapitola *Vývojové trendy* se pokouší hodnotit hospodářsko-politické směřování společnosti. Zde se Václav Smil možná rozchází s větším množstvím autorů při svém hodnocení vrcholu těžby uhlí a ropy, potenciálu obnovitelných zdrojů energie nebo perspektivy jaderné energie. Vyhýbá se však subjektivnímu pohledu a vše je podloženo dostupnými daty. Dochází také k závěru, že při současných trendech je pro zachování kvality života stěžejním východiskem postupné snižování globální spotřeby zdrojů. Text volně přechází do hodnocení hlavních světových mocností a jejich podílu na formování budoucího světa. Autor rozebírá určitou izolovanost "sjednocené" Evropy, demografický i hospodářský ústup Japonska, populačně chřadnoucí, ale stále ještě silné a nevyzpytatelné Rusko, postupný odchod USA z výsluní, sílící dominanci Číny a brzké prvenství Indie v počtu obyvatel, ale nikoli v hospodářských parametrech. Velmi zdařile a demýtizačně je hodnocena pozice a vliv islámských mocností na globální politiku. Kromě tázání "Kdo bude světovou velmocí?", které je zatím bez jednoznačné odpovědi, autor také spekuluje nad tím, zda je pro vývoj společnosti výhodnější soutěž několika silných mocností, nebo určité vakuum bez jednoznačné dominance, tedy stav prohlubující se v současnosti.

Jednoznačným trendem formujícím svět po druhé světové válce je globalizace. Kromě několika výhod, které s sebou nepochybně nese, jsou na základě jasných ekonomických ukazatelů doložena převažující negativa. Tím nejzřetelnějším jsou rostoucí rozdíly mezi příjmy i životní úrovní různých skupin obyvatelstva. A to jak v mezikontinentálním a mezistátním srovnávání, tak zejména v rámci konkrétních zemí, kde se prohlubuje propast mezi bohatými a chudými a dochází k mizení střední třídy.

Kapitola *Environmentální změny* je věnována tématu globální změny klimatu. A i zde je předvedeno, jak by měla vypadat kvalitní vědecká práce. Text prostý emocí nás seznamuje s dosavadními poznatky v této oblasti a s veskrze neurčitými predikcemi do 21. století. Jako nejpravděpodobnější střední hodnota globálního vzrůstu teploty se objevuje údaj 2,5 °C s méně pravděpodobnými rozptyly oběma směry. Poněkud uklidňující jsou předpovědi vzestupu hladin oceánů (18-59 cm do poloviny století). V této části knihy je dále rozebírán úbytek ekosystémů, narušené cykly vody a dusíku, úbytek biodiverzity, invazivní druhy a rezistence vůči antibiotikům.

V závěrečné kapitole se autor zabývá zacházením s rizikem a neurčitostí možných událostí. A to jak v objektivní rovině, kde musíme zvažovat jejich frekvenci a počty obětí, tak i jejich subjektivní vnímání, kdy jsme si na některé události již zvykli a některé v nás naopak vyvolávají velké emoce, i když nejsou v celkovém měřítku tak závažné. Typickým srovnáním je počet obětí autonehod a terorismu, kde se rozdíly pohybují i v úrovních několika řádů. Podobně pak můžeme říci, že nesrovnatelně vyšší riziko plyne z událostí přímo ovlivni-

te. V závěrečné kapitole se autor zabývá zacházením s rizikem a neurčitostí možných událostí. A to jak v objektivní rovině, kde musíme zvažovat jejich frekvenci a počty obětí, tak i jejich subjektivní vnímání, kdy jsme si na některé události již zvykli a některé v nás naopak vyvolávají velké emoce, i když nejsou v celkovém měřítku tak závažné. Typickým srovnáním je počet obětí autonehod a terorismu, kde se rozdíly pohybují i v úrovních několika řádů. Podobně pak můžeme říci, že nesrovnatelně vyšší riziko plyne z událostí přímo ovlivni-

telných člověkem, než od těch, které má "na svědomí" Země, případně zásah odjinud.

Pokud hledáte knihu, pomocí níž si můžete udělat ucelený obrázek o naší společnosti, o aktuálních trendech a potenciálních hrozbách, práce Václava Smila je určitě tou pravou. -jj-

Záříjová krajina Jirky Wagnera

Září je měsícem devátým. Ještě si poslední bouřka zahlomozí na rozloučení s létem. Poslední duha. Švestky v trávě. Lískové oříšky mají už hnědé kabátky a bílá bříška. A houby, houby v lesích! Když zaprší a zadaří se, i košík je plný. Koncem měsíce se hlásí babí léto. Stromy nesměle zkoušejí, zda jim bude slušet i žlutá. K řece už zajde málokdo, po letním ruchu je tu zase klid. Sadaři se těší z ovoce. Pavoučci se na stříbrných vláknech vydávají do neznámých světů. Čas sklizní, čas odletů ptáků, čas setí ozimů. Rovnodennost. - *Máj a září jsou branami léta.* Máj tou vstupní, září tou výstupní.

KVĚTY SLUNEČNIC

*nemyslí už na krásu.
Už na semena.*

(nástup podzimu)

MĚSÍCE JEN PŮL.

*V noci jsme měli
mrazík
ale už celý.*

(před odletem)

V DÁLCE NA POLI

hejno špačků.

*Slyší je
celé okolí.*

(duhové nebe)

JEN SLUNCE, KAPKY

- praví vědy učené.

Co když ale ne?

VÍTR PROHLÍŽÍ

*zahradu,
kde zítra ubytuje
podzim.*

Foto Jiří Wagner

Sluneční zátoka - na Bobří řece, nebo na Sázavě?

Před nedávnem se v tisku objevila zpráva, že proschly stromy v okolí legendárního skautského tábořiště na Sluneční zátoce u Ledče nad Sázavou a že Sdružení přátel Jaroslava Foglara chce vyjádřit svůj vztah k tomuto místu sbírkou a dobrovolnou prací při novém zalesňování. Následovalo vyjádření majitelů okolních pozemků, které je zamítavé - peníze si mohou sehnat

Foto -ah-

všech těch dnes už omšelých svazků na polici - a člověk přímo cítí vůni jehličí a slyší šum peřejí.

Je pravda, že bylo zrovna v případě foglarovek docela hodně i toho, co mi četbu rušilo - elitářství, soutěživost vystupňovaná podle mého názoru do přílišné míry, nedostatečná pozornost věnovaná v příbězích rodičům a sourozencům, atd. Ovšem to, co se mi líbilo, mělo pro mě o mnoho větší váhu. Už vždycky za to budu vděčná. O

z dotací, sázení si raději zajistí podle svého (viz [zde](#)). Není na tom nic překvapivého a SPJF mohlo s tímhle závěrem počítat, ale i tak je myslím potěšující, že členové s návrhem přišli a že chtěli přiložit ruku k dílu. Dobře se to hodí k tomu, co Foglarovi Hoši od Bobří řeky na táborech prožívali. Jak se učili citu k přírodě, samostatnosti a pracovitosti.

Jako pilné čtenářce foglarovek se mi právě tohle líbilo na všech těch bezvadných klubech a oddílech nejvíc, když jsem si to všechno nad stránkami knížek představovala. A také přátelství hlavních hrdinů, jejich smysl pro humor, pro dobrodružství, pro férovost... Bylo mi kolem devíti, desíti let, protože díky staršímu bratru jsem měla oproti mým spolužákům v tomhle náskok, a ještě i teď, o celé půlstoletí později, si to všechno dobře pamatuju. Aby taky ne, když jsem se ke svým oblíbeným příběhům pak často vracela a vracím dodnes. Stačí jen vidět hřbety

tom jsem ostatně do našeho časopisu už jednou napsala - viz [č. 4/2014](#).

Podle očitých svědků je v okolí Sluneční zátoky i přes nepříznivé změny v krajině a rozmáhající se turistický ruch pořád ještě docela hezky. Tam, kde byla dříve táborová kuchyně, je umístěn kamenný památník, z rostlinných druhů se zde vyskytuje oměj různobarevný, náprstník hlínožlutý, brčál barvínek, plavuň vidlačka, krušík širokolistý, orsej jarní, konopice zdobná či dymnivka dutá (viz [zde](#)), přítomnost řeky a skal dotváří romantickou atmosféru. V Ledči na hradě v Muzeu Jaroslava Foglara je možno vidět spoustu zajímavých materiálů a potěšit se zaujetím i znalostmi Milana Tesleviče, který to vše dal dohromady a ochotně o tom s návštěvníky mluví.

A co vypráví Sázava, zvěčněná ve foglarovkách někdy jakožto Bobří řeka daleko za Prahou, jindy jako Vydří říčka v Jihočeském kraji? Co všechno s jeho Pražskou dvojkou zažívala? O tom si můžeme číst znovu a znovu. I o písni vody v peřejích - třeba v knížce "Devadesátka pokračuje": "... Když k nim oba hoši došli a pozorně se zaposlouchali, poznali, že píseň se skládá z nespočetného množství všelijakého bublání, zurčení, každý splávek u každého kamene v řece zpíval sám, některý hluboce, jiný vysoce, podle polohy kamene a podle proudu vody, který se do něho opíral. A v rákosí na druhé straně i tady se ozývaly tisíce žabích hlasů..."

V knížce "Po stopách Rychlých šípů" (1990) se můžeme dočíst vřelá slova jak o Sluneční zátoce, tak o přírodě jako takové. To, že Jaroslav Foglar vedl svůj oddíl plných 60 let, že jím prošlo na 850 dětí, že jsou dosud oblíbené knížky o jejich zážitcích, k tomu všemu se dá říci, že za to vděčíme, kromě jiného, právě Sázavě - jejím zpívajícím peřejím a písčítým břehům:

"... Byl jsem jako očarován přírodou a robinsonským způsobem družného života v ní uprostřed hloučku hochů jen o málo mladších, než jsem byl já sám. Řeka šuměla dnem i nocí kolem našeho tábora svou uspávající píseň, vzduch byl prosycen vůní pryskyřice z okolních lesů, louky kolem obsypávaly záplavy barevného kvítí, ve dne jsme se topili v záři slunce, v nocích vycházel a kraj svým magickým světlem zaléval měsíc. A já tu krásu všeho vstřebával do sebe s nepopsatelným vzrušením a byl jsem přesvědčen, že tímto způsobem života a touto krásou musí být určitě okouzlen každý hoch i děvče. A znovu mě pojala neodbytná touha vypsát proto všechnu tu nádheru, kterou jsem kolem sebe viděl a prožíval, do té vysněné knížky, aby každý její čtenář zatím alespoň v duchu mohl to vše prožívat se mnou - a po přečtení se o podobný způsob života sám pokusit..."

Pozn.: Podrobnější verzi tohoto článku je možné si přečíst [zde](#). -ah-

Večerka

Kdybych měla vlohy k hraní na trubku, naučila bych se nejrůznější slavnostní fanfáry, roztančené „Třešňové květy“, památeční „Poštorenskou kapelu“ a vůbec plno skladeb, ale hlavně starodávnou [skautskou večerku](#). O tom, jak „v lesa klín padl stín, hasne již vatry zář“ a „svatý mír kráčí z hor“. Doufám, že ji znají i dnešní mladí lidé a že ji mají rádi, i když kromě její krásy k ní patří i smutek z loučení – s uplynulým dnem, s táborákem, s prázdninami, ale někdy i s některým ze zasloužilých příslušníků skautského hnutí. S někým, koho ty velebné tóny a verše těšily po celý jeho život a pak jej jednoho dne provázejí už naposled:

„Zapad den,
slunce svít,
vymizel z údolí,
z temen hor,
odpočiň,
každý kdos Boží tvor...“

Původně patřila tato píseň americkým vojákům. Na internetu se dá najít její text v mnoha světových jazycích (viz např. [zde](#) a [zde](#)). Autorem toho českého byl pedagog Antonín Svojsík (5. 9. 1876 - 17. 9. 1938), autor průkopnické knihy Základy junáctví (1912). V roce 1914 založil spolek Junák - český skaut, vydával časopis Junák (od roku 1915), zasloužil se o vydání táborového

Foto -ah-

deníku šestnáctiletého Jiřího Wolkera (1916), snažil se o nalezení té správné podoby skautské organizace v českých podmínkách. Napsal mimo jiné i knihu "V přírodě" (1912) a záleželo mu na tom, aby skauti byli přáteli jak lidí, tak zvířat. Tato zásada je obsažena i ve skautském slibu (bod č. 6: "Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských") a není divu, že mnoho ochránců, včetně strakonických, začínalo v mládí právě takhle.

Patřil k nim i lesník Ing. Miroslav Treybal (15. 4. 1927 - 18. 7. 2020) a měl hlavní zásluhu o společné dobrovolnické práce - nejdříve s příslušníky hnutí TIS a pak s nově vzniklým Českým svazem ochránců přírody. V roce 2007 vyšel v 7. čísle časopisu Krasec velmi pěkný rozhovor, kde se o tom

všem můžete dočíst - viz [zde](#). V historii českého skautingu se odrazilo to, co vystihl A. B. Svojsík v roce 1938 těmito slovy: "Skauting vylučuje totalitu, totalita vylučuje skauting". A tak bylo nutno čelit zákazům, udržet si elán a vytrvalost a začínat stále znovu (v roce 1945, 1969 a 1989). Na různých nemá ustláno ani ČSOP - zatímco ve svých začátcích měl na Strakonicku skoro dvacet základních organizací, nyní zbyly už jen dvě (naše a blatenská). Věříme ale, že budeme pokračovat a že budeme i dál nacházet mladé nástupce. Máme na co navazovat a víme, proč je to potřeba. Ve zmíněném rozhovoru z roku 2007 je to panem Treybalem řečeno (formou citátu) dokonale výstižně:

Albert Schweitzer: "Teprve láska ke všemu tvorstvu učinila z člověka lidskou bytost." -ah-

Zdraví a strava

Krizová kuchařka ze Svatojánu

Kuchařku, fotografkou a autorku řady gastronomických publikací „ze Svatojánu“ Evu Francovou asi není třeba příliš dlouze představovat. Již dlouhá léta plní nejen stránky svých knih, ale také [foodblog](#) mnoha zajímavými, ale nikterak extravagantními recepty, v poslední době rovněž čistě rostlinnými. Společným jmenovatelem je jednoduchost přípravy a dostupnost surovin. V letošním roce putuje na pulty knihkupectví nová publikace pod názvem Krizová kuchařka ze Svatojánu. V [anotaci](#) na knihu se dočteme následující: „Jak vařit z omezených zdrojů v době krize? Jak si v domácích podmínkách vyrobit základní drogerii, kosmetiku, léčivé přípravky z bylin a další nezbytnosti? Nenechte nic náhodě a buďte soběstační! Recepty ze Svatojánu vás naučí chytře se uskomnit, udělat si rozumné zásoby, šetřit přírodu i vlastní kapsu a udržet si klidnou mysl.“ Veškeré recepty v knize jsou rostlinné a z lokálních surovin, většina je velmi jednoduchých a laciných. V knížce jsou ale i rady a recepty na přírodní léčbu bylinami a přípravky z nich. Dále také recepty na základní věci - rostlinná mléka, smetanu, kvašení, kváskový chleba atd. Paní Francovou jsme požádali o krátké lákadlo na novou kuchařku. Dorazilo nám několik receptů, které v ní naleznete:

Foto Eva Francová

Jablečné pirohy s ořechy

Velejednoduché, vynikající, sezónní a lokální jídlo, kterého se nají asi šest natěšených strávníků. Večer zpracujeme pružné těsto ze 100 g celozrnné špaldové mouky, 400 g hladké bílé mouky, špetky soli, 2 lžíc oleje a 300 ml vody. Zabalíme do potravinářské fólie a necháme přes noc v chladničce. S takto odpočínutým těstem se nám bude mnohem lépe pracovat. Druhý den těsto rozválíme na tenkou placku, nařežeme na čtverce o straně 5 cm, doprostřed vložíme pěkný kousek jablka (celkem bude třeba asi čtyř jablek), posypeme špetkou skořice a pevně přitiskneme. Zavařujeme do vroucí mírně osolené vody a vaříme pět minut, dokud pěkně nenabudou. 100 g vlašských ořechů umeleme a promícháme s 50 g rapadury (sušené třtinové šťávy) a touto směsí na talíři sypeme horké pirohy. Omastíme ořechovým olejem.

Chundelka

Polévka z receptáře našich babiček či prababiček, záleží na tom, kolik vám je. Jde o velmi hustou a sytou polévku, takže se hodí jako prosté, ale výživné hlavní jídlo, když k ní zakousnete chleba. Původní chundelka se připravovala s kravskou smetanou, já ji nahradila mandlovou. Vajíčka v této polévce sice nahradit nemůžete, ale chundelka chutná dobře i bez nich. Co ale určitě nevynechávejte, je osmahnutá cibulka na ozdobu! Nejprve si osmažíme tři pokrájené cibule na oleji dozlatova. V hrnci přivedeme k varu 1,5 l vody osolené bylinkovou (nejlépe libečkovou) solí, nemáte-li, stačí sůl obyčejná. Nastrouháme najemno půl kila brambor, vymačkáme z nich vodu a promícháme s 50 g hrubé mouky. Lžičkou vykrajujeme kousky a vhažujeme brambory do vroucí vody, kde se rozvaří a spolu s moukou polévku zahustí. Vaříme 10 minut a vmícháme 200 ml mandlové smetany a dvě rozkvedlaná vejce. Necháme krátce povařit a odstavíme. Na talíři zdobíme smaženou

Foto Eva Francová

cibulkou a čerstvým libečkem. Na ten je ještě brzy, nahradila jsem ho tedy mladými lístky bršlice a je to luxusní!

Pohankové noky s brambory a cibulí

Jednoduché, zdravé, bezlepkové, sezónní, lokální a velmi chutné jídlo. Kilo brambor oloupeme a nakrájíme na malé centimetrové kostičky, které uvaříme doměkka ve slané vodě se lžičkou kmínu. Slijeme. Na dvou lžících oleje dozlatova osmahneme 4 pokrájené cibule, ke konci vmícháme lžičku mleté papriky a odstavíme. V míse promícháme 300 g pohankové mouky, lžičku soli, lžičku dobromysli a 300 ml teplé vody. Z těsta ukrajujeme lžičkou kousky a zaváříme je do vroucí osolené vody. Vaříme 8 minut. Scedíme a promícháme s cibulí a brambory. Podáváme se salátem nebo kvašenou zeleninou.

Foto Eva Francová

Čert

Já miluju tahle prostá a přitom výborná jídla! Kilo oloupaných syrových brambor nastrouháme na nudličky, promícháme se solí a 150 g hrubé mouky a narovnáme do vymaštěného pekáčku. Pečeme při 200 stupních hodinu, často mícháme. Půl kila bílého zelí nakrájíme na nudličky, vložíme do hrnce, podlijeme malým množstvím vody, osolíme, přidáme lžičku kmínu, promícháme a dusíme doměkka. Odstavíme, přebytečnou vodu slijeme, vmícháme syrovou cibuli nakrájenou na kostičky a podle chuti dosladíme a dokyselíme. Pět velkých cibulí nakrájíme na půlkolečka a spolu se lžící vody je dusíme na 40 ml oleje dozlatova. Všechno to promícháme do „čerta“, ale můžeme na talíř dávat i zvlášť. **Eva Francová**

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,
Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Tomáš Smrž, Aneta Ira, Tomáš Hauser, Andrea Sedláčková, Kristýna Fridrichová, Dana Kindlmannová, Jiří Wagner, Eva Legátová, Eva Francová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2020

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE